

REFLEKSIONSHJULET

KORT BESKRIVELSE

Værktøjet skal give elever, lærere og pædagoger mulighed for at iagttage og reflektere over, hvad der sker, når der veksles mellem forskellige pædagogiske positioner og pædagogiske styringsformer i forhold til en given praksis.

Positionerne i den yderste skive er pædagogiske positioner, der angiver forskellige formål, man ønsker at have fokus på i en konkret aktivitet.

- Medspiller i fællesskaber
- Kritisk modtager
- Nysgerrigt undersøgende
- Skabende deltager

De formålsorienterede positioner er drejet i en samskabende og fællesskabsorienteret retning og med et skærpet fokus på elevernes deltagelsesmuligheder.

I den inderste skive er der tale om forskellige pædagogiske styringsformer, der er tæt forbundet med læringsforståelser. Udvikling af en sådan refleksionspraksis er koblet tæt til mulighederne for at udvikle en eksperimenterende praksis, hvor elever, lærere og pædagoger lærer af hinanden og med hinanden i lærende fællesskaber.

TYPE

Hjulet er et refleksionsværktøj, der skal sætte fokus på, hvordan vi kan arbejde mere dynamisk med roller og positioner i en pædagogisk praksis.

HOW TO

Når man står med hjulet i hænderne, drejer på skiverne popper spørgsmålene op: ”Hvis jeg gerne vil have at eleverne skal kunne arbejde nysgerrigt undersøgende, hvad betyder det så, at jeg går foran, bagved eller ved siden af i processen?”

Som **lærer/pædagog/vejleder** bruges hjulet til at understøtte og skærpe udvikling af praksisrefleksion i læringsfællesskaber.

Når man er i gang med at planlægge nye projekter/forløb, kan hjulet bruges som ramme for den fælles refleksion, og med det i hånden giver lærerteams hinanden feedback på idéer til projekter.

- Hvordan lægger vi op til positioneringsmuligheder, der gør det muligt for eleverne at indtage forskellige positioner?
- Hvilke positioneringsmuligheder lægger vi frem for eleverne her, og hvordan influerer det på elevernes muligheder for at etablere projekter?

Også når man arbejder med efterbehandling af forløb/projekter, kan man med hjulet i hånden spørge:

- Tænk på konkrete projekter eller forløb, du har gennemført
- Hvilke positioner indtog du? Hvilke indtog eleverne?
- Skete der det, du havde planlagt? Blev dine intentioner indfriet?
- Vil du sige, at der blev etableret elevprojekter undervejs? Giv eksempler.
- Hvornår gik du mon foran, ved siden af, bagved eller væk?

Når **elever** arbejder med hjulet i bukselommen, når de står for at undervise andre elever, kan hjulet også bruges. Undervejs og efter forløbet reflekterer eleverne over, hvordan de har rammesat arbejdet. De har hjulet med undervejs, og bliver forinden bedt om at tænke over de forskellige positioner, de indtog undervejs i arbejdet med de mindre elever.

Elevudsagn:

”Gå ved siden af, men ikke foran. Man må godt gøre noget forskelligt og bruge sin egen kreativitet.”

”Prøv at gå bagved, det lærer man mest af. I en normal skole kommer læreren hen og forklarer alt, hvad der skal ske. I stedet for at læreren fortæller, hvad vi skal gøre, så skal vi selv finde ud af det.”

BAGGRUND (TEORI)

På baggrund af sin mangeårige forskning i klasserum og positioneringsteori fastslår **Vibeke Hetmar**, at der i den traditionelle undervisning kun rummes to positioneringsmuligheder for eleven; enten som tilpasset eller utilpasset elev. Derfor anbefaler hun, at der arbejdes med udvikling af elever og læreres positioneringskompetencer.

Læring opstår i mødet mellem undervisningsprojekter (curriculum) og elevprojekter (det eleverne personligt er optagede af at lære). Læreren skal derfor søge at tilrettelægge sin undervisning således, at eleverne gives rum og udfordringer til at etablere projekter, der har både faglig og personlig relevans. Det kræver et arbejde med dynamiske roller og positioner.

Læringsrummene foran, ved siden af, bagved er alment brugte begreber indenfor pædagogik; især brugt i dagtilbudsområdet, og oprindeligt udviklet af sociolog og lingvist, **Basil Bernstein**. At beskæftige sig med læringsrum handler om at forholde sig til sin egen placering i aktiviteten. Hvornår er man den instruerende, den der går *foran* og viser vej (voksenskabt læring), hvornår stiller man sig *ved siden af* og er undrende, undersøgende og medskabende i processen (voksenstøttet læringsrum), og hvornår kan man måske trække sig ud og stille sig bagved? (læringsrum præget af deltagerens egen leg og skaben).

ANDRE POTENTIALER

Hjulet kan også bruges af ledere, som et refleksivt blik og en skærpet opmærksomhed på de positioneringsmuligheder, de lægger tilrette for medarbejdere i skoleudviklingsprojekter.

Nøgleord

- Forandringsledelse
- Deltagelsesmuligheder
- Skabe engagement
- Humanistisk ledelsesstrategi

LITTERATURHENVISNINGER

www.digitalkreativitet.dk

Pædagogik, diskurs og Magt,
Basil Bernstein (2001)
Fagpædagogik i et kulturformsperspektiv,
Vibeke Hetmar (2019)

